

Vogelgriep en jachtsoorten: kennisoverzicht en scenarioanalyse van effecten op drie jachtsoorten

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2026

Citeren als: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2026. Vogelgriep en jachtsoorten: kennisoverzicht en scenarioanalyse van effecten op drie jachtsoorten. Sovon-rapport 2026/32. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

ISSN-nr: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

E-mail: info@sovon.nl

Website: www.sovon.nl

Type informatie	Omschrijving/status	Datum
Versie	concept	20-4-26
Inhoudelijke toets	Sovon Vogelonderzoek Nederland	17-4-26
Vrijgave na definitieve versie	Sovon Vogelonderzoek Nederland	30-4-26
Versie 1.0	definitief (concept)	1-5-26
Versie 2.0	definitief	7-5-26

Dit rapport is samengesteld in het kader van het aandachtsveld invasieve exoten binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). De hier gerapporteerde werkzaamheden zijn financieel mogelijk gemaakt door het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur.

Inhoud

Samenvatting	4
1 Inleiding.....	6
2 Achtergrond en informatiebehoefte	7
2.1 Jacht	7
2.2 Vogelgriep	7
2.3 Informatiebehoefte en afbakening	8
3 Methode	9
3.1 Literatuur en overige bronnen	9
3.2 Beoordeling staat van instandhouding	9
4 Prevalentie van vogelgriepvirussen.....	11
4.1 Wilde Eend	11
4.2 Fazant	11
4.3 Houtduif	11
5 Vogeltrends.....	12
5.1 Wilde Eend	12
5.2 Fazant	13
5.3 Houtduif	14
6 Impact van vogelgriep op populaties.....	17
6.1 Wilde Eend	17
6.2 Fazant	17
6.3 Houtduif	17
7 Consequenties voor de staat van instandhouding	18
7.1 Wilde Eend	18
7.2 Fazant	19
7.3 Houtduif	21
8 Conclusies	24
Literatuur	26

Samenvatting

Hoogpathogene aviaire influenza (HPAI) kan leiden tot aanzienlijke sterfte onder vogels en daarmee negatieve gevolgen hebben voor de Staat van Instandhouding (Svl) van populaties van vogelsoorten. Het optreden van massale sterfte onder wilde vogels als gevolg van vogelgriep roept vragen op over de effecten op vogelpopulaties en over mogelijke maatregelen om de impact te beperken. Een relevante beleidsvraag betreft in hoeverre jacht, in combinatie met het optreden van massale sterfte onder wilde vogels als gevolg van vogelgriep, bijdraagt aan een verslechtering van de Staat van Instandhouding van de vogelpopulaties (aangenomen Motie 28 807). Dit rapport bundelt informatie ter ondersteuning van deze vraag, met een specifieke focus op de wildsoorten Wilde Eend, Fazant en Houtduif¹.

De populaties van de onderzochte soorten verkeren momenteel zowel als broedvogel en niet-broedvogel in een matig tot zeer ongunstige Svl. Zowel de broed- als de niet-broedpopulatie van de Wilde Eend vertoont al langere tijd een afnemende trend (minder dan 5% per jaar over de afgelopen twaalf jaar) welke zich in alle provincies voor doet. De Fazant kent eveneens een afname van de populatietrend maar deze is relatief beperkt (minder dan 5% per jaar over de afgelopen twaalf jaar). Voor de Houtduif neemt zowel de broed- als niet-broedpopulatie af, waarbij landelijk de aantallen overwinteraars de laatste jaren sterker afnemen dan de broedvogels. Recentelijk is juist een licht positieve ontwikkeling te zien van de broedvogelpopulatie van de Houtduif met een jaarlijkse groei van minder dan 2%.

Hoewel HPAI-infecties zijn vastgesteld bij de Houtduif, Fazant en Wilde Eend, is de exacte impact op de overleving niet eenduidig te kwantificeren via bestaande monitoringsystemen. De scenarioanalyses laten zien dat een eenmalige sterfte van 10%, 20% of 40% resulteren in substantiële maar tijdelijke afnames bij de Wilde Eend, Fazant en Houtduif. Met name de broedvogelpopulatie van de Wilde Eend is kwetsbaar; bij een sterfte van 40% neemt de populatieomvang sterk af en raakt een gunstige Svl verder uit beeld. Voor deze soort is de invloed van jacht relatief beperkt ten opzichte van de sterk negatieve invloed van een lage kuikenoverleving. Voor de Houtduif als niet-broedvogel leiden de scenario's tot populatieniveaus die substantieel onder de waarden voor een gunstige Svl liggen, maar rond het niveau bij voorzetting van de ongewijzigde huidige trend. Hoewel het herstelvermogen van de Houtduif en de Fazant als broedvogel groter lijkt door een licht positieve populatietrend in de afgelopen 6 jaar, is dit herstelpotentieel voor de Houtduif onzeker door de afname van geschikt leefgebied. Hoewel voor de Fazant, net zoals bij de Wilde Eend, de lage overleving van jongen door habitatverslechtering een grotere rol in de populatieafname lijkt te spelen dan jacht, wijzen de analyses erop dat populaties zich na een eenmalige sterftegolf waarschijnlijk kunnen herstellen binnen de bandbreedte van hun natuurlijke herstelvermogen, maar dat aanvullende sterftebronnen, waaronder jacht, dit herstel kunnen vertragen.

Concluderend kan worden gesteld dat extra sterfte als gevolg van HPAI het herstel van populaties verder onder druk zet. Met name voor de broedpopulatie van de Wilde Eend kan een sterfte van 40% leiden tot een verslechtering van de Svl. Voor de overige betrokken soortpopulaties is het minder waarschijnlijk dat een eenmalige afname leidt tot een verandering van de Svl. Het beperken of opschorten van de jacht tijdens een uitbraak kan ervoor zorgen dat het populatieherstel dichter bij de maximale herstelpotentieel komt te

---

¹ De Omgevingswet kent vijf wildsoorten: Haas, Konijn, Wilde Eend, Houtduif en Fazant.

liggen. Tegen deze achtergrond draagt het tijdelijk beperken van additionele sterftebronnen bij aan het voorkomen van verdere herstelvertraging.

1 Inleiding

De populatieontwikkeling van vogels wordt gevolgd door middel van landelijke meetnetten (aantalsontwikkeling) en atlasprojecten (verspreiding en landelijke populatieschattingen) die zich richten op alle in het wild voorkomende vogelsoorten in Nederland. De data worden hoofdzakelijk verzameld binnen een vaste systematiek door goed opgeleide vrijwilligers en professionele tellers. Over de resultaten wordt geregeld gepubliceerd (zie bijv. Sovon 2018, Boele *et al.* 2025, Hornman *et al.* 2025). Dit alles vindt plaats binnen de context van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM).

Eind 2016 werd Nederland voor het eerst geconfronteerd met massale sterfte onder wilde vogels als gevolg van vogelgriep. In november van dat jaar werden grote aantallen zieke en dode Kuifeenden gevonden op de Gouwzee en de Randmeren en een maand later sloeg het virus toe onder Smienten in West- en Noord-Nederland. In totaal werden tijdens deze vogelgriepuitbraak in ons land ca. 13.600 dode wilde vogels gerapporteerd (Kleyheeg *et al.* 2017).

Vanaf het najaar van 2020 volgden berichten over besmettingen bij gehouden en wilde vogels elkaar in rap tempo op. Belangrijk was de ontwikkeling dat vogelgriep veel langer dan voorheen voor sterfte onder in Nederland aanwezige vogels zorgde en bovendien bij telkens nieuwe vogelsoorten ziekte- en sterftegolven veroorzaakte. In 2021 werd de aanwezigheid van het virus ook in de zomer vastgesteld, vooral bij Grauwe Ganzen en Knobbelzwanen. In 2022 bleef opnieuw de zomerperiode niet gespaard en was de omvang van de besmettingsgolf vele malen groter dan het jaar ervoor.

Het optreden van massale sterfte onder wilde vogels als gevolg van vogelgriep heeft mogelijk negatieve gevolgen voor vogelpopulaties. Recent is een motie in de Tweede Kamer aangenomen met betrekking tot maatregelen om de gevolgen van vogelgriep op vogelpopulaties te beperken. Hierbij werden de volgende constateringingen gedaan (Tweede Kamer Motie 28 807, nr 314, 18 december 2025):

1. constaterende dat op dit moment ongeveer 25% van Wilde Eenden besmet is met vogelgriep, en mogelijk zelfs meer;
2. constaterende dat er steeds minder wilde eenden zijn en deze iconische soort daarmee langzaam uit het Nederlandse landschap verdwijnt;
3. constaterende dat op dit moment het hobbyjachtseizoen op de wilde eend gewoon is geopend, en het nu dus is toegestaan om deze dieren voor je plezier te doden;
4. constaterende dat we niet weten welke gevolgen de massale vogelgriep-besmetting heeft voor de al afnemende populatie;
5. constaterende dat mensen die in aanraking komen met vogels die zijn besmet met vogelgriep er onbedoeld voor kunnen zorgen dat vogelgriep zich verder verspreidt en een verhoogd risico hebben om zelf vogelgriep op te lopen.

In dit rapport ligt de focus op de constateringingen 1, 2, en 4 waarvoor we informatie bijeen brengen die kan helpen bij het beantwoorden van de vragen.

2 Achtergrond en informatiebehoefte

2.1 Jacht

Bij de jacht mag met een geldige jachtakte in Nederland in de daarvoor opengestelde seizoenen en gebieden gejaagd worden op bepaalde diersoorten. Hieronder vallen drie vogelsoorten, te weten Wilde Eend, Fazant en Houtduif. Het jachtseizoen voor Wilde Eend loopt van 15 augustus tot en met 31 januari. Op fazantenhanen mag gejaagd worden van 15 oktober tot en met 31 januari en op -hennen van 15 oktober tot en met 31 december. Het jachtseizoen voor Houtduif loopt van 15 oktober tot en met 31 januari (www.jagersvereniging.nl).

2.2 Vogelgriep

Vogelgriep is een ziekte bij wilde vogels en pluimvee die wordt veroorzaakt door een vogelgriepvirus. Er bestaan verschillende subtypen van het virus, die worden aangeduid naar de twee oppervlakte-eiwitten die er deel van uitmaken: hemagglutinine (H) en neuraminidase (N). Er zijn op dit moment bij vogels 16 H-typen en 9 N-typen beschreven, die in verschillende combinaties kunnen voorkomen. Bekende combinaties zijn bijvoorbeeld H5N1, H5N8 en H7N7.

Veel vogelgriepvirussen zijn van een milde variant, ook wel aangeduid als laagpathogene aviaire influenza (LPAI). LPAI-virussen komen van nature voor bij wilde vogels, en dan met name bij watervogels. LPAI-virussen veroorzaken hooguit lichte ziekteverschijnselen bij pluimvee. Er komen echter ook sterk ziekmakende varianten van het vogelgriepvirus voor, oftewel hoogpathogene aviaire influenza (HPAI). HPAI-virusstammen beperken zich tot nu toe altijd tot de subtypen H5 of H7. HPAI-besmettingen op pluimveebedrijven over de hele wereld kwamen tot begin 2000 vooral tot stand na mutatie van een LPAI-virus van subtype H5 of H7 bij pluimvee naar een HPAI-virus. In 2003 vond in Nederland een omvangrijke epidemie van HPAI H7N7 plaats, nadat op een besmet pluimveebedrijf een infectie met een LPAI H7-virus muteerde naar een HPAI-variant. Door verspreiding van dit virus tussen pluimveebedrijven raakten uiteindelijk 255 pluimveebedrijven besmet (Elbers *et al.* 2004).

In 1996 werd in een commerciële ganzenhouderij in de Chinese provincie Guangdong een HPAI-virus van het subtype H5 aangetroffen. Dat bleek om een sterk ziekmakende variant te gaan, die hard toesloeg in de pluimveesector in Zuidoost-Azië. In 1997 overleden in Hongkong zelfs zes mensen aan een infectie met dit virus. Sindsdien is vogelgriep een permante zorg voor pluimveehouders, ook buiten Azië. De situatie veranderde na 2005, omdat door een vrijwel permanent optreden van HPAI-besmettingen bij pluimvee in Azië er ook wilde vogels besmet raakten door HPAI-virus vanuit de pluimveehouderij. In de jaren daarna zorgden besmette wilde vogels voor een verdere verspreiding van HPAI H5-virus naar andere delen van de wereld. Vanaf 2014 wordt HPAI bijna jaarlijks vastgesteld in pluimvee in Nederland, maar niet meer op zulke hoge aantallen bedrijven als in 2003.

In de natuur wordt LPAI vooral aangetroffen bij watervogels. Sinds 2005 wordt ook HPAI bijna jaarlijks vastgesteld bij wilde vogels, eveneens met name bij watervogels. Waarschijnlijk speelt een tamelijk klein aantal soorten, die een groot deel van het jaar in groepen leven en grote afstanden afleggen tussen broed- en overwinteringsgebieden, een belangrijke rol bij de verspreiding ervan. Een veel grotere groep aan soorten kan echter in aanraking komen met het virus. Dat kan komen doordat soorten dikwijls in gemengde

groepen voorkomen in foerageer- of rustgebieden. Ook zijn er roofdieren en aaseters die het virus oplopen doordat ze eten van besmette dieren. Die laatste groep omvat niet alleen vogels maar ook zoogdieren. Doordat er verschillende subtypen van het vogelgriepvirus kunnen circuleren en doordat er continu mutaties worden geïntroduceerd, bestaat er veel genetische variatie tussen de vogelgriepvirussen in een HPAI-epidemie. Het grootschalig optreden van ziekte en sterfte als gevolg van HPAI onder wilde vogels wordt pas sinds het najaar van 2016 waargenomen in Nederland (Kleyheeg *et al.* 2017). Vogelsoorten waarbij aanzienlijke sterfte als gevolg van HPAI in Nederland is opgetreden, zijn onder meer Kuifeend (2016), Smient (2016), Slechtvalk (verschillende momenten sinds 2016), Brandgans (verschillende momenten sinds 2020), Kanoet (2021), Grote Stern (2022) en Kokmeeuw (2023) (zie bijv. Rijks *et al.* 2022, Caliendo *et al.* 2024).

2.3 Informatiebehoefte en afbakening

Bij de beantwoording van de vraag of de jacht op vogels stilgelegd zou moeten worden tijdens vogelgriepuitbraken spelen verschillende aspecten een rol. Het is niet onaannemelijk dat er gezondheidsrisico's zijn voor personen die via jacht in aanraking komen met besmette wilde vogels en dat de risico's op verspreiding van het virus door verstoring van wilde vogels als gevolg van jacht wordt vergroot. Deze aspecten vallen echter buiten de vraagstelling en onze expertise en laten wij hier dan ook buiten beschouwing. In dit rapport beperken wij ons tot aspecten die direct van invloed zijn op de populatieontwikkelingen van de betreffende vogelsoorten. Het gaat in het bijzonder om het duiden van de mate van verhoogde sterfte als gevolg van vogelgriep in relatie tot de Svl van de soorten.

3 Methode

3.1 Literatuur en overige bronnen

Dit rapport richt zich op de volgende drie vogelsoorten waarop jacht onder de Omgevingswet is toegestaan: Wilde Eend, Fazant en Houtduif. Voor elk van deze soorten geven we informatie over de prevalentie van vogelgriepvirussen (hoofdstuk 4), over de populatieontwikkelingen van zowel de broedvogels als de niet-broedvogels (hoofdstuk 5) en over de mogelijke impact van vogelgriep op deze populaties (hoofdstuk 6). We baseren ons op reeds gepubliceerde gegevens uit onder meer de actieve en passieve vogelgriepmonitoring (bemonsteringsresultaten van resp. levende en dode wilde vogels), de vogelmeetnetten en literatuur.

3.2 Beoordeling staat van instandhouding

In hoofdstuk 7 gaan we na in hoeverre vogelgriep voor verhoogde sterfte ten opzichte van de natuurlijke sterfte en jacht kan zorgen, die van invloed kan zijn op de beoordeling van de staat van instandhouding (Svl) van Wilde Eend, Fazant en Houtduif. Omdat exacte cijfers van jacht ontbreken is het niet goed mogelijk om een inschatting te maken van de sterfte als het gevolg van alleen jacht en bovendien wordt de populatietrend bepaald door sterfte inclusief jacht, waardoor we natuurlijke sterfte in dit document behandelen als jaarlijkse sterfte inclusief jacht en schadebestrijding. De Svl bij soorten kan gezien worden als de duurzaamheid van een populatie aan de hand van een viertal aspecten: verspreidingsgebied, populatie, leefgebied en toekomstperspectief. In de analyse beschreven in dit rapport nemen we aan dat de aspecten verspreidingsgebied, leefgebied en toekomstperspectief constant blijven en alleen het aspect populatie verandert. We volgen hierin een vergelijkbare werkwijze zoals eerder uitgevoerd om de impact van cumulatieve additionele sterfte door vogelgriep te onderzoeken op vogelpopulaties in Nederland (Slaterus *et al.* 2024) met enkele aanpassingen en analyseren de data met de meest recente aantalsschattingen tot en met 2023. Vervolgens wordt een toekomstperspectief bepaald voor de populatiegrootte om te beoordelen of het aspect populatie verandert en dus mogelijk ook de Svl.

De kwetsbaarheid van de vogelsoorten op een verhoogde sterfte door vogelgriep wordt geduïd via een pragmatische simulatie waarbij wordt berekend of een eenmalige sterfte van 10%, 20% of 40% leidt tot een verslechtering van de Svl. Door eerst een fictief jaar met extra sterfte toe te voegen aan de bestaande populatiegegevens, wordt een eenmalige sterftegolf gesimuleerd. Vervolgens wordt de populatieontwikkeling over een periode van 12 jaar berekend op basis van twee scenario's:

1. Voortzetting van de huidige kortetermijntrend.
2. Een maximale herstelgroei onder optimale leefomstandigheden zonder drukfactoren en maximale reproductiecijfers.

Door de uitkomsten van deze scenario's met elkaar te vergelijken, kan worden vastgesteld bij welke soorten de Svl-status na een uitbraak verschuift van 'gunstig' naar '(zeer) ongunstig'.

De maximale herstelgroei of herstelpotentie is per soort bepaald op basis van de grootte van de populatie, waarmee een indicatie bepaald kan worden van de maximale herstelsnelheid van een populatie na bijvoorbeeld een sterftegolf. Op basis van Bird *et al.* (2020) blijkt dat per generatietijd (de gemiddelde levensduur van een individu) een bepaalde populatiegroei te

verwachten valt. Voor veel soorten is dit een ruwe inschatting. Mede daarom is een conservatieve keuze gemaakt om aan de ondergrens van het maximale herstelvermogen te gaan zitten. Houtduif en Fazant hebben een generatietijd van ongeveer 3 jaar en Wilde Eend van 4 tot 5 jaar (<https://www.bto.org> (BTO bird facts)). De herstellpotentie is voor Fazant en Houtduif hiermee 5-10% en voor Wilde Eend 3-4%. Voor Wilde Eend is voor de niet-broedvogelpopulatie in Vogel *et al.* (2024) echter een inschatting gemaakt van een herstelvermogen van 2-3%, deze waarde is in onderstaande analyse overgenomen.

4 Prevalentie van vogelgriepvirussen

4.1 Wilde Eend

De Wilde Eend wordt beschouwd als een belangrijke natuurlijke gastheer voor LPAI-virussen. Infecties met de meeste subtypen, behalve H13 en H16, komen regelmatig voor en vaak gaan die niet of nauwelijks gepaard met ziekteverschijnselen (zie bijv. van Dijk 2014). Ook HPAI-virussen worden tegenwoordig frequent vastgesteld bij Wilde Eenden. Van de 33.870 onderzochte dode Wilde Eenden in de Europese Unie in 2005-22 testte bijvoorbeeld 4,0% positief op HPAI H5-virussen (Reinartz *et al.* 2024).

In het najaar van 2025 werd HPAI veelvuldig aangetoond bij levende en ogenschijnlijk gezonde Wilde Eenden in Nederland. In het verslag van de Deskundigengroep Dierziekten van 10 november 2025 valt te lezen: “Bij de monitoring van levende wilde vogels door het Erasmus MC is in eenden nog nooit eerder zo’n hoge prevalentie van hoogpathogene vogelgriep (HPAI) gevonden. In de afgelopen weken liep de virusprevalentie in eenden op tot 25%.” En in het verslag van 6 maart 2026 staat: “Uit de levende wilde vogelmonitoring van het Erasmus MC (EMC) blijkt dat tot eind januari frequent HPAI H5N1-virus werd gevonden in klinisch gezonde eenden. Na de piek in vooral wilde eenden in oktober en november wordt sindsdien HPAI-virus ook aangetoond bij talingen en smienten. Ook eind februari zijn nog enkele detecties gedaan.” (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten>).

4.2 Fazant

In Nederland worden weinig in het wild levende Fazanten onderzocht op vogelgriep. Bij de passieve vogelgriepmonitoring ging het van januari 2025 tot en met maart 2026 bijvoorbeeld om slechts één exemplaar, dat bovendien negatief testte op vogelgriep (www.dwhc.nl). Hoewel Fazanten niet behoren tot de watervogels of aaseters die vaak in verband worden gebracht met vogelgriep, zijn er wel gevallen van HPAI bekend bij deze soort. Van de 940 onderzochte dode Fazanten in de Europese Unie in 2005-22 testten bijvoorbeeld 170 exemplaren positief, oftewel 18,1% (Reinartz *et al.* 2024). De duiding van deze getallen wordt bemoeilijkt, doordat Fazanten in de meeste landen ook worden gehouden en in sommige landen Fazanten in het wild worden uitgezet voor jachtdoeleinden. Hierdoor kunnen zich situaties voordoen waar Fazanten in onnatuurlijk hoge dichtheden voorkomen. In Nederland werd in 2025 HPAI aangetroffen in een pluimveebedrijf met Fazanten (<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/10/27/vogelgriep-vastgesteld-in-toldijk>). De kans dat met HPAI geïnfecteerde Fazanten in Nederland worden uitgezet is zeer klein doordat sinds 1995 een uitzetverbod geldt voor Fazanten.

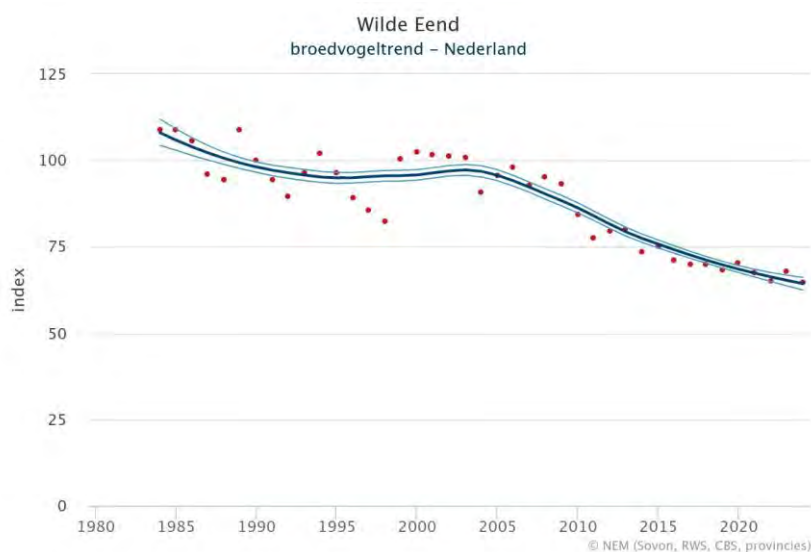
4.3 Houtduif

In Nederland worden weinig Houtduiven onderzocht op vogelgriep. Bij de passieve vogelgriepmonitoring ging het van januari 2025 tot en met maart 2026 bijvoorbeeld om slechts zeven exemplaren, die alle negatief testten op vogelgriep (www.dwhc.nl). Hoewel Houtduiven niet behoren tot de watervogels of aaseters die vaak in verband worden gebracht met vogelgriep, zijn er wel gevallen van HPAI bekend bij deze soort. Van de 1.244 onderzochte dode Houtduiven in de Europese Unie in 2005-22 testten bijvoorbeeld 21 exemplaren positief, oftewel 1,7% (Reinartz *et al.* 2024).

5 Vogeltrends

5.1 Wilde Eend

Zowel het aantal van de in Nederland broedende Wilde Eenden als dat van de hier doortrekkende en overwinterende exemplaren neemt af (figuren 1 en 2). Deze afnames doen zich voor in alle provincies. Gemiddeld gaat het om een afname van minder dan 5% per jaar sinds de start van de trendberekeningen (tabel 1). De meest recente landelijke aantalschattingen kwamen uit op 180.000-280.000 broedparen in 2018-20 en een maximum van 530.000-700.000 individuen in de winter in 2016/17-2020/21.

Figuur 1. Trend van Wilde Eend (broedvogels) in Nederland t/m 2024 op basis van Meetnet Broedvogels. Weergegeven is de jaarlijkse index van de broedpopulatie (rode punten), de trendlijn (donker gekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijn).

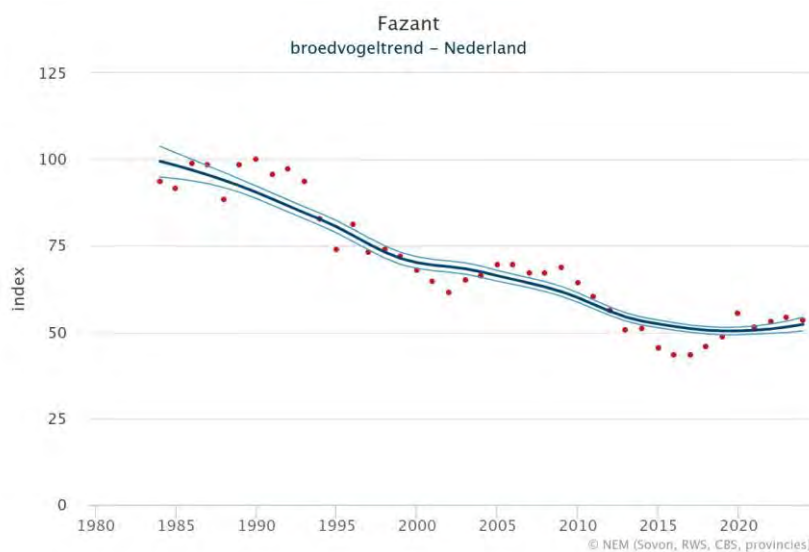
Figuur 2. Trend van Wilde Eend (niet-broedvogels) in Nederland t/m 2023/24 op basis van Meetnet Watervogels. Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donker gekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijn).

Tabel 1. Trends van Wilde Eend op basis van Meetnet Broedvogels (broedvogels) en Meetnet Watervogels (niet-broedvogels) vanaf de start van de trendberekeningen t/m resp. 2024 en 2023/24; - staat voor significante afname van < 5% per jaar.

	Broedvogels		Niet-broedvogels	
	Vanaf	Trend	Vanaf	Trend
Nederland	1990	-	1980/81	-
Drenthe	1990	-	1980/81	-
Flevoland	2007	-	1980/81	-
Friesland	1990	-	1980/81	-
Gelderland	1990	-	1980/81	-
Groningen	1990	-	1980/81	-
Limburg	1995	-	1980/81	-
Noord-Brabant	1990	-	1980/81	-
Noord-Holland	1990	-	1980/81	-
Overijssel	1993	-	1980/81	-
Utrecht	2002	-	1980/81	-
Zeeland	1990	-	1980/81	-
Zuid-Holland	1990	-	1980/81	-

5.2 Fazant

Fazanten in Nederland zijn standvogels. De aantallen geteld in het broedseizoen zijn dus sterk vergelijkbaar met de aantallen buiten het broedseizoen. De aantallen nemen sinds de jaren 1980 af (figuur 3). Deze afname doet zich voor in alle provincies. Gemiddeld gaat het in de meeste provincies om afnames van minder dan 5% per jaar sinds de start van de trendberekeningen (tabel 2). De meest recente landelijke aantalsschatting kwam uit op een maximum van 50.000-100.000 individuen in de winter in 2012/13-2014/15.

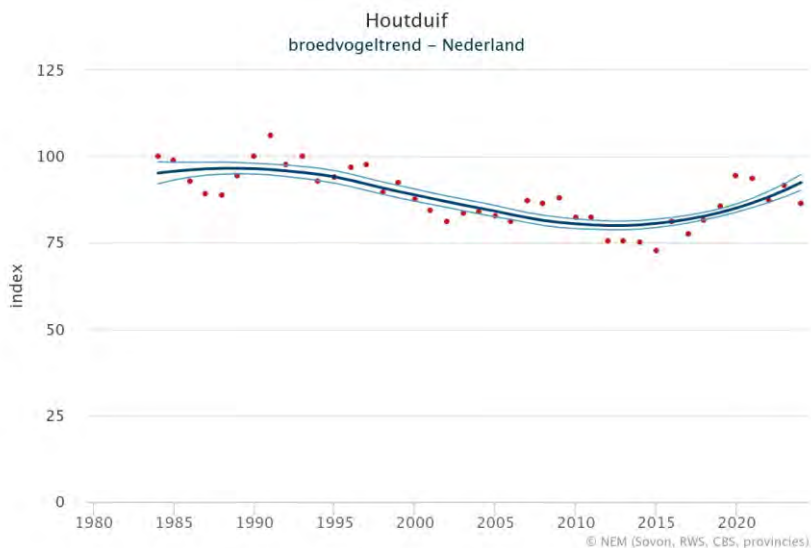
Figuur 3. Trend van Fazant in Nederland t/m 2024 op basis van Meetnet Broedvogels. Weergegeven is de jaarlijkse index van de broedpopulatie (rode punten), de trendlijn (donker gekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijn).

Tabel 2. Trends van Fazant op basis van Meetnet Broedvogels (broedvogels) en PTT-project (niet-broedvogels) vanaf de start van de trendberekeningen t/m resp. 2024 en december 2023; - staat voor significante afname van < 5% per jaar; -- staat voor significante afname van > 5% per jaar; 0 staat voor geen significante aantalsverandering; ? staat voor onvoldoende gegevens voor trendanalyse.

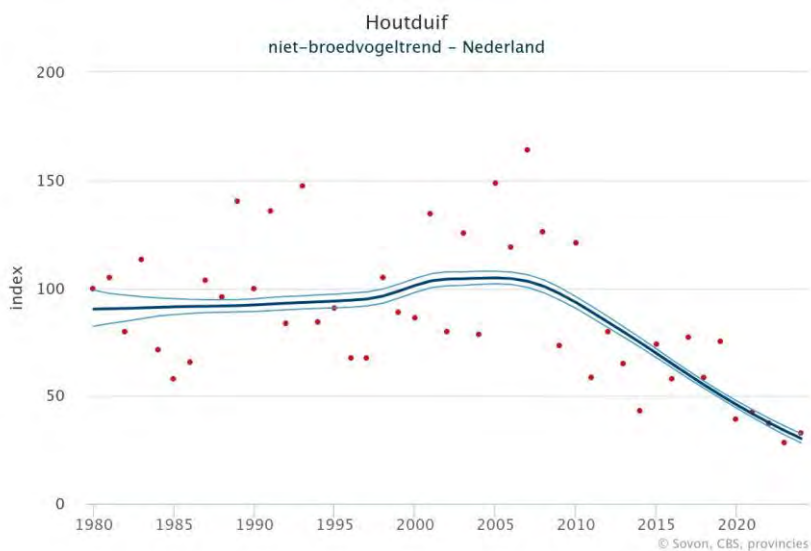
	Broedvogels		Niet-broedvogels	
	Vanaf	Trend	Vanaf	Trend
Nederland	1990	-	1980	-
Drenthe	1990	-	1983	-
Flevoland		?	1983	--
Friesland	1990	-	1983	-
Gelderland	1990	-	1983	-
Groningen	1990	-	1983	-
Limburg	2002	-	1983	-
Noord-Brabant	1990	-	1983	-
Noord-Holland	1990	-	1983	-
Overijssel	1992	-	1983	-
Utrecht		?	1983	-
Zeeland	1992	-	1983	0
Zuid-Holland	1990	-	1983	-

5.3 Houtduif

Houtduiven zijn het hele jaar in Nederland aanwezig. In de winter wordt de eigen populatie, grotendeels standvogels, aangevuld door Duitse en Scandinavische vogels (www.vogeltrekatlas.nl). Zowel het aantal van in Nederland broedende Houtduiven als dat van de hier overwinterende exemplaren neemt af (figuren 4 en 5). Het beeld is echter niet in alle provincies gelijk. In de meeste provincies gaat het om afnames van gemiddeld minder dan 5% per jaar sinds de start van de trendberekeningen, maar bijvoorbeeld in Flevoland werden toenames vastgesteld (tabel 3). Landelijk nemen de aantallen overwinteraars de laatste jaren sterker af dan de broedvogels. De meest recente landelijke aantalsschattingen kwamen uit op 290.000-580.000 broedparen in 2018-20 en een maximum van 1.000.000-2.000.000 individuen in de winter in 2012/13-2014/15.

Figuur 4. Trend van Houtduif (broedvogels) in Nederland t/m 2024 op basis van Meetnet Broedvogels. Weergegeven is de jaarlijkse index van de broedpopulatie (rode punten), de trendlijn (donker gekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijn).

Figuur 5. Trend van Houtduif (niet-broedvogels) in Nederland t/m december 2023 op basis van PTT-project. Weergegeven is jaarlijkse index van de winterpopulatie in december (rode punten), de trendlijn (donker gekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijn).

Tabel 3. Trends van Houtduif op basis van Meetnet Broedvogels (broedvogels) en PTT-project (niet-broedvogels) vanaf de start van de trendberekeningen t/m resp. 2024 en december 2023; + staat voor significante toename van < 5%; - staat voor significante afname van < 5% per jaar; 0 staat voor geen significante aantalsverandering; ? staat voor onvoldoende gegevens voor trendanalyse.

	Broedvogels		Niet-broedvogels	
	Vanaf	Trend	Vanaf	Trend
Nederland	1990	-	1980	-
Drenthe	1990	-	1983	0
Flevoland	2007	+	1983	+
Friesland	1990	-	1983	0

Gelderland	1990	-	1983	-
Groningen	1990	-	1983	-
Limburg	1997	+	1983	0
Noord-Brabant	1990	-	1983	-
Noord-Holland	1990	-	1983	-
Overijssel	1990	0	1983	-
Utrecht	2007	+	1983	-
Zeeland	1990	-	1983	-
Zuid-Holland	1990	-	1983	-

6 Impact van vogelgriep op populaties

6.1 Wilde Eend

Er is weinig bekend over welke impact vogelgriep heeft op de populatie van de Wilde Eend in Nederland. Het virus wordt weliswaar frequent bij Wilde Eenden aangetroffen, maar er zijn tot dusver geen duidelijke aanwijzingen dat dit tot verhoogde sterfte onder Wilde Eenden leidt (Slaterus *et al.* 2022). Gevallen van massale sterfte, zoals die zich in de afgelopen jaren bij diverse soorten hebben voorgedaan, hebben we nog niet gezien bij Wilde Eenden. Daarbij moet worden opgemerkt, dat veel van de bestaande systemen voor het melden van dode vogels niet zijn opgezet om de mate van vogelsterfte te kwantificeren en dat subtiele vormen van additionele sterfte bovenop de natuurlijke sterfte gemist kunnen worden.

6.2 Fazant

Er zijn geen aanwijzingen dat vogelgriep invloed heeft op de populatieontwikkelingen van de Fazant in Nederland. Hoewel in 2025 een HPAI-uitbraak werd vastgesteld in een pluimveehouderij met Fazanten, worden in het wild levende Fazanten over het algemeen niet sterk geassocieerd met vogelgriep, al kan dit anders zijn op plekken waar bijvoorbeeld onnatuurlijk hoge dichtheden aan uitgezette Fazanten voorkomen. Zonder intensievere vogelgriepbemonstering van Fazanten blijft het echter moeilijk om te beoordelen wat de precieze rol van deze soort is in de epidemiologie van HPAI. De Fazant is daarom opgenomen in groep 4 van de lijst met doelsoorten voor passieve vogelgriepmonitoring in de Europese Unie (soorten met hogere prioriteit staan in groepen 1-3) (Reinartz *et al.* 2024).

6.3 Houtduif

Er zijn geen aanwijzingen dat vogelgriep invloed heeft op de populatieontwikkelingen van de Houtduif in Nederland. Houtduiven worden over het algemeen niet sterk geassocieerd met vogelgriep. Zonder intensievere vogelgriepbemonstering van Houtduiven blijft het echter moeilijk om te beoordelen wat de precieze rol van deze soort is in de epidemiologie van HPAI. De Houtduif is daarom opgenomen in groep 4 van de lijst met doelsoorten voor passieve vogelgriepmonitoring in de Europese Unie (soorten met hogere prioriteit staan in groepen 1-3) (Reinartz *et al.* 2024).

7 Consequenties voor de staat van instandhouding

7.1 Wilde Eend

Op basis van de jaarrapporten van de Fauna Beheer Eenheden worden jaarlijks minimaal 40.000-70.000 Wilde Eenden onttrokken voor jacht en schadebestrijding in Nederland (Goutbeek *et al.* 2026). Voor de broedpopulatie is dit 10-20% van de gehele broedpopulatie en voor de winterpopulatie 17-30% van de seizoensgemiddelde populatiegrootte (op basis van de seizoensgemiddelde populatiegrootte over 2017-23). Hier moet wel de kanttekening worden geplaatst dat na het broedseizoen de populatie sterk gegroeid is door de aanwas met jongen van dat jaar en dus de totale populatie in de nazomer groter is dan de broedpopulatie. Daarnaast ligt het maximum doortrekkende Wilde Eenden tussen de 600.000 tot 800.000 individuen, wat dus tot viermaal zo hoog ligt dan de seizoensgemiddelde populatiegrootte.

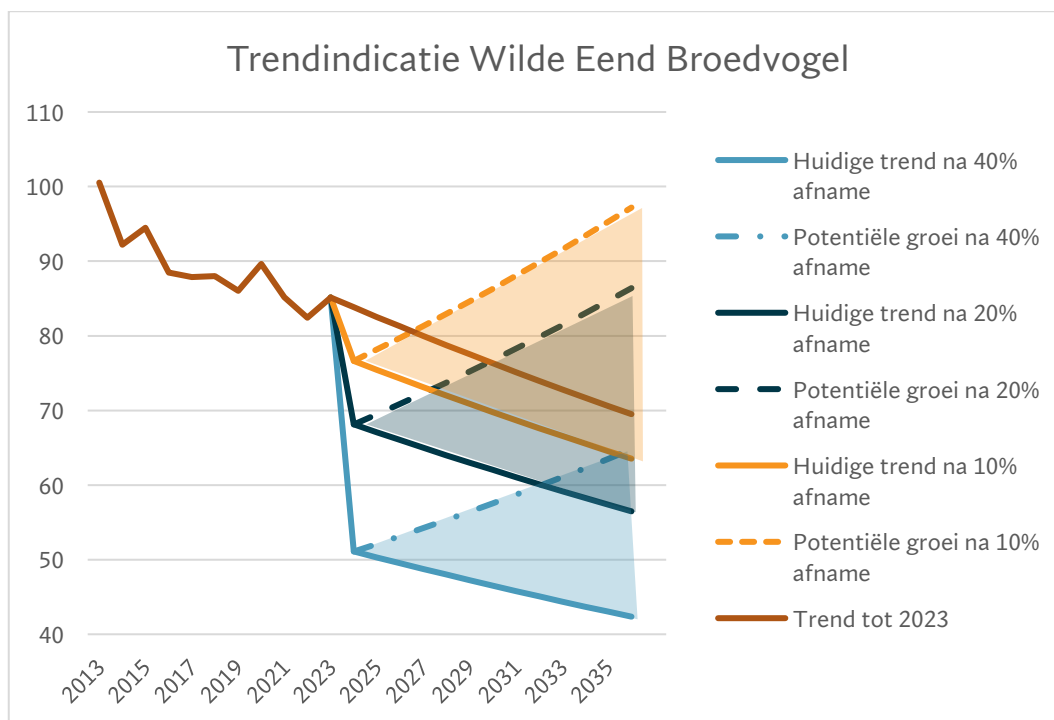
De Wilde Eend bevindt zich als broedvogel in een matig ongunstige SvI en als niet-broedvogel in een zeer ongunstige SvI (Sovon 2022, Foppen & Vogel 2022). In alle scenario's zal de Wilde Eend in een ongunstige SvI blijven (figuren 6 & 7, tabel 4). De grafieken tonen drie scenario's, waarbij de stippellijn de maximale herstelpotentie weergeeft onder ideale omstandigheden (zonder drukfactoren en met maximale reproductie, zie paragraaf 3.2) en de solide lijn de voortzetting van de huidige trend. De werkelijke ontwikkeling ligt (naar verwachting) tussen deze twee uitersten, waarbij het meest waarschijnlijke scenario een ontwikkeling is dicht bij de voortzetting van de huidige trend dan bij het theoretische maximum (figuren 6 & 7). Enige verminderde afname door ruimte die ontstaat in de populatie is daarbij aannemelijk.

Voor de broedvogelpopulatie geldt dat deze na een eenmalige sterftegolf van 20% of 40%, zich in 2036 niet volledig herstelt zal hebben tot het huidige niveau, zelfs niet onder optimale omstandigheden (lichtblauwe en donkerblauwe stippellijnen, figuur 6). Bij een sterfte van 40% blijft zelfs het maximale herstel onder de verwachte populatieomvang in 2036 bij een voortzetting van de huidige dalende trendlijn. Dit maakt het aannemelijk dat de beoordeling van de SvI bij een dergelijke afname verder zal verslechteren.

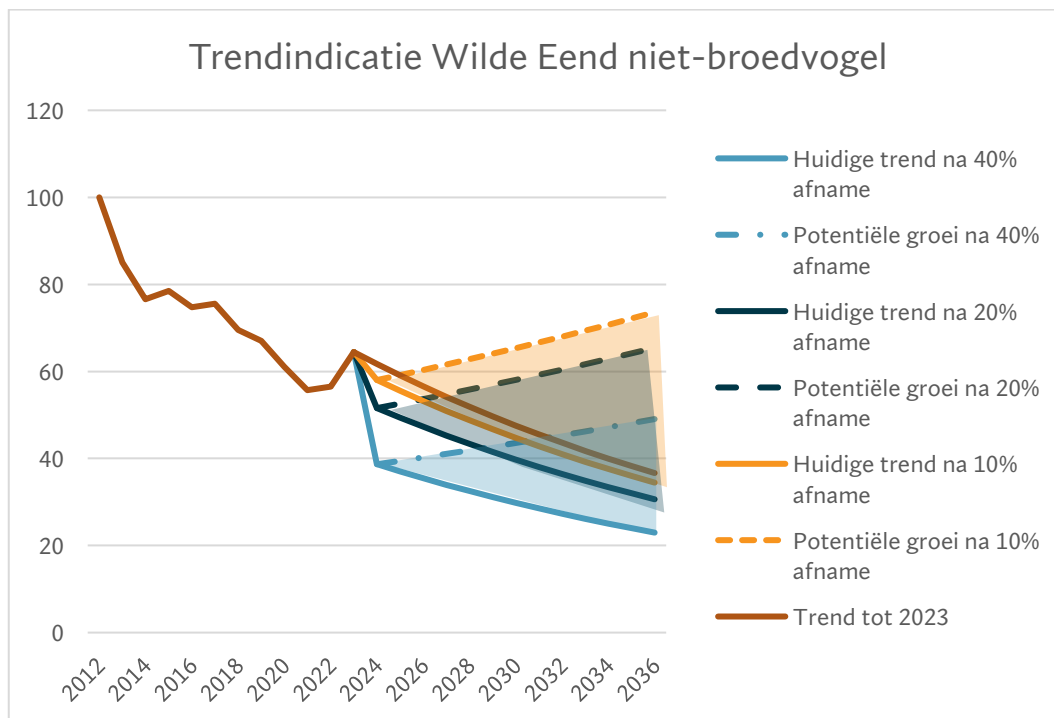
Voor de niet-broedvogelpopulatie betekent een eenmalige sterftegolf een verdere afname van de populatie. In alle scenario's valt de voortzetting van de huidige trend binnen het berekende herstelpotentieel (het gekleurde gebied tussen de stippellijn en de solide lijn, figuur 7), mits maatregelen getroffen worden die bestaande drukfactoren verminderen.

Tabel 4. Te verwachten gevolgen voor de staat van instandhouding (Svl) bij de Wilde Eend van het scenario dat uitgaat van eenmalige afname van 40%, 20% of 10%. Huidige populatie als broedvogel betreft het gemiddelde over 2012-23, dat gebruikt is voor bepaling van de staat van instandhouding en korte termijntrend betreft 2017-23. In de kolom 'Svl' wordt de huidige beoordeling vermeld (G = gunstig, MO = matig ongunstig, ZO = zeer ongunstig).

Seizoen	Huidige populatie	Korte termijntrend	Svl	Eenmalige afname	Toekomstpeiling huidige trend	Toekomstpeiling potentieel herstel
Broed (paren)	230.000	0,99	MO	40%	-33	2
				20%	-32	4
				10%	-31	5
Niet- broed (individuen)	200.000	0,96	ZO	40%	-68	-31
				20%	-67	-30
				10%	-67	-30

Figuur 6. De trendindicatie voor de Wilde Eend als broedvogel voor elk van de 3 scenario's met eenmalige afnames van 10%, 20% of 40% in 2024, waarbij een indicatie is gegeven van de toekomstige trend over de komende 12 jaar met een continuering van de huidige trend (gesloten lijn) of de soort specifieke groeipotentieel (gestippelde lijn). De vlakken geven de bandbreedte weer waarbinnen de toekomstige trend waarschijnlijk valt. De donkerrode lijn geeft de trend weer tot en met 2023 en de theoretische voortzetting van de huidige trend tot en met 2036 (op basis van 2017-23).

Figuur 7. De trendindicatie voor de Wilde Eend als niet-broedvogel voor elk van de 3 scenario's met eenmalige afnames van 10%, 20% of 40% in 2024, waarbij een indicatie is gegeven van de toekomstige trend over de komende 12 jaar met een continuering van de huidige trend (gesloten lijn) of de soort specifieke groeipotentieel (gestippelde lijn). De vlakken geven de bandbreedte weer waarbinnen de toekomstige trend waarschijnlijk valt. De donkerblauwe lijn geeft de trend weer tot en met 2023. De donkerrode lijn geeft de trend weer tot en met 2023 en de theoretische voortzetting van de huidige trend tot en met 2036 (op basis van 2017-23).

7.2 Fazant

Op basis van de jaarrapporten van de Fauna Beheer Eenheden worden jaarlijks minimaal 15.000 Fazanten uit de populatie onttrokken voor jacht en schadebestrijding (Goutbeek *et al.* 2026). Omdat geen onderscheid gemaakt wordt tussen de broedvogelpopulatie en de niet-broedpopulatie is de jaarlijkse onttrekking minimaal 50% van de broedpopulatie. Echter ook hier dient rekening gehouden te worden met de populatiegroei na het broedseizoen. Voor de Fazant geldt zoals bij de Wilde Eend dat na het broedseizoen een aanzienlijk deel jongen aanwezig is in de populatie in de nazomer.

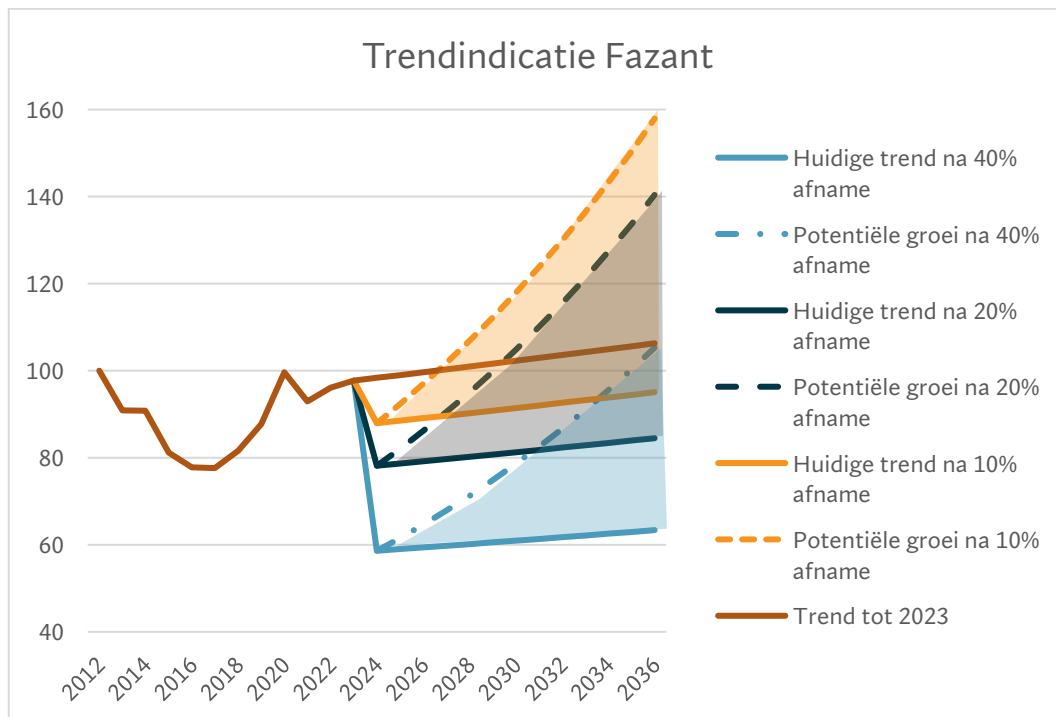
De Fazant is een standvogel (Sovon 2022), waardoor geen onderscheid wordt gemaakt tussen de broedvogelpopulatie en de niet-broedvogelpopulatie. Hoewel additionele eenmalige sterfte een verlaging van de populatiegrootte veroorzaakt, heeft het geen impact op de beoordeling van de SvI (figuur 8, tabel 5). De grafieken tonen drie scenario's, waarbij de stippellijn de maximale herstelpotentie weergeeft onder ideale omstandigheden (zonder drukfactoren en met maximale reproductie, zie paragraaf 3.2) en de solide lijn de voortzetting van de huidige trend. De werkelijke ontwikkeling ligt (naar verwachting) tussen deze twee uitersten, waarbij het meest waarschijnlijke scenario een ontwikkeling is dicht bij de voortzetting van de huidige trend dan bij het theoretische maximum (figuren 8). Enige extra groei door ruimte die ontstaat in de populatie is daarbij aannemelijk.

In alle scenario's valt de voortzetting van de huidige trend binnen het berekende herstelpotentieel (het gekleurde gebied tussen de stippellijn en de solide lijn, figuur 8), mits

maatregelen getroffen worden die bestaande drukfactoren verminderen. Bij een eenmalige afname van 40% is de onzekerheid echter wel groot.

Tabel 5. Te verwachten gevolgen voor de staat van instandhouding (Svl) bij de Fazant van het scenario dat uitgaat van eenmalige afname van 40%, 20% of 10%. Huidige populatie als broedvogel betreft het gemiddelde over 2012-23, dat gebruikt is voor bepaling van de staat van instandhouding en korte termijntrend betreft 2017-23. In de kolom 'Svl' wordt de huidige beoordeling vermeld (G = gunstig, MO = matig ongunstig, ZO = zeer ongunstig).

Seizoen	Huidige populatie	Korte termijntrend	Svl	Eenmalige afname	Toekomstpeiling huidige trend	Toekomstpeiling potentieel herstel
Broed/niet-broed	25.000 (paren)	1,00	MO	40%	-8	53
				20%	-6	56
				10%	-5	58

Figuur 8. De trendindicatie voor de Fazant (standvogel) voor elk van de 3 scenario's met eenmalige afnames van 10%, 20% of 40% in 2024, waarbij een indicatie is gegeven van de toekomstige trend over de komende 12 jaar met een continuering van de huidige trend (gesloten lijn) of de soort specifieke groeipotentieel (gestippelde lijn). De vlakken geven de bandbreedte weer waarbinnen de toekomstige trend waarschijnlijk valt. De donkerrode lijn geeft de trend weer tot en met 2023 en de theoretische voortzetting van de huidige trend tot en met 2036 (op basis van 2017-23).

7.3 Houtduif

Op basis van de jaarrapporten van de Fauna Beheer Eenheden worden jaarlijks minimaal 130.000-200.000 Houtduiven uit de populatie onttrokken voor jacht en schadebestrijding (Goutbeek *et al.* 2026). Voor zowel de broedpopulatie als de niet-broedpopulatie is dit dus 14-22% voor elk van de populaties (op basis van de gemiddelde populatiegrootte over 2017-23). Hierbij moet wel de kanttekening worden geplaatst, dat na het broedseizoen de

populatie sterk gegroeid is door een groot aantal jongen van dat jaar en dus de totale populatie groter is dan de broedpopulatie. Dit zal echter voor nooit meer dan een verdubbeling zorgen van de huidige populatie gegeven een maxima van twee eieren per broedpoging (<https://www.bto.org> (BTO bird facts).

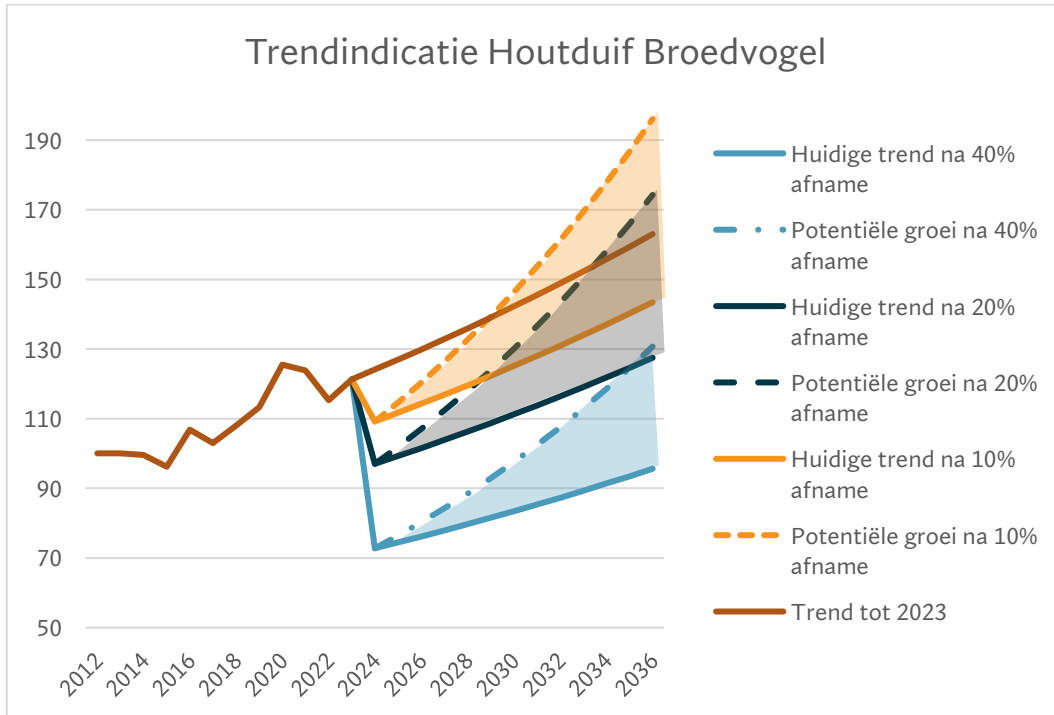
De Houtduif bevindt zich reeds als broedvogel in een matig ongunstige SvI, en als niet-broedvogel zelfs in een zeer ongunstige SvI (Sovon 2022, Foppen & Vogel 2022). Voor de Houtduif lijken zowel de broedvogelpopulatie als de niet-broedvogelpopulatie in een ongunstige SvI te blijven (figuren 9 & 10, tabel 6). De grafieken tonen drie scenario's, waarbij de stippellijn de maximale herstelpotentie weergeeft onder ideale omstandigheden (zonder drukfactoren en met maximale reproductie, zie paragraaf 3.2) en de solide lijn de voortzetting van de huidige trend. De werkelijke ontwikkeling ligt (naar verwachting) tussen deze twee uitersten, waarbij het meest waarschijnlijke scenario een ontwikkeling is dicht bij de voortzetting van de huidige trend dan bij het theoretische maximum (figuren 9 & 10). Enige extra groei door ruimte die ontstaat in de populatie is daarbij aannemelijk.

Voor de broedvogelpopulatie van de Houtduif geldt dat deze na een eenmalige sterftegolf van 40%, zich in 2036 alleen kan herstellen tot het huidige niveau onder optimale omstandigheden (lichtblauwe stippellijn, figuur 9, tabel 6). In de scenario's met afnames van 10% en 20% valt de huidige trend binnen het berekende herstelpotentieel (het gekleurde gebied tussen de stippellijn en de solide lijn, figuur 9), mits maatregelen getroffen worden die bestaande drukfactoren verminderen. Bij een eenmalige afname van 40% is een herstel naar de huidige trend onwaarschijnlijk.

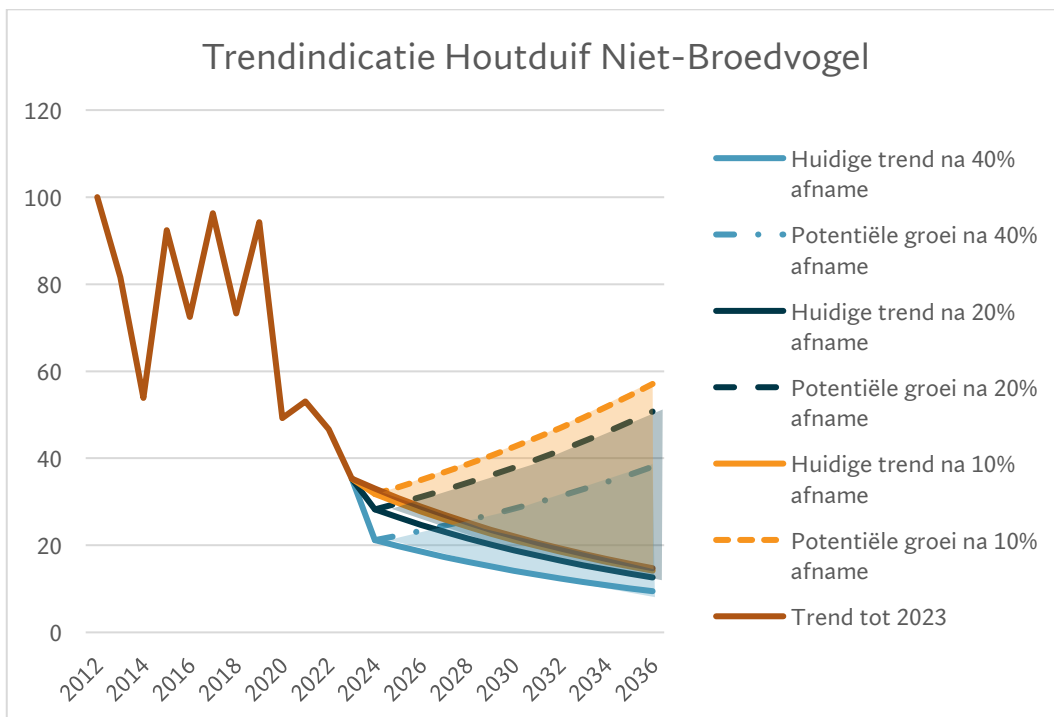
Voor de niet-broedvogelpopulatie van de Houtduif leiden de scenario's van 10% en 20% tot een vergelijkbare uitkomst als bij een ongewijzigde voortzetting van de huidige trend en bij 40% afname zal deze net onder de ongewijzigde trend vallen. Echter, in alle scenario's valt de ongewijzigde huidige trend binnen het berekende herstelpotentieel en ligt deze bovendien dicht bij de verwachte ontwikkeling vanaf 2023 (het gekleurde gebied tussen de stippellijn en de solide lijn, figuur 10), mits enige maatregelen getroffen worden die bestaande drukfactoren verminderen. Onder geen van de onderzochte scenario's is het aannemelijk dat de SvI van de Houtduif verandert.

Tabel 6. Te verwachten gevolgen voor de staat van instandhouding (SvI) bij de Houtduif van het scenario dat uitgaat van eenmalige afname van 40%, 20% of 10%. Huidige populatie als broedvogel betreft het gemiddelde over 2012-23, dat gebruikt is voor bepaling van de staat van instandhouding en korte termijntrend betreft 2017-23. In de kolom 'SvI' wordt de huidige beoordeling vermeld (G = gunstig, MO = matig ongunstig, ZO = zeer ongunstig).

Seizoen	Huidige populatie	Korte termijntrend	SvI	Eenmalige afname	Toekomstpeiling huidige trend na 12 jaar	Toekomstpeiling potentieel herstel na 12 jaar
Broed (paren)	450.000	1,02	MO	40%	18	53
				20%	21	56
				10%	22	58
Niet-broed (individuen)	880.000	0,95	ZO	40%	-76	-4
				20%	-76	-3
				10%	-76	-3

Figuur 9. De trendindicatie voor de Houtduif als broedvogel voor elk van de 3 scenario's met eenmalige afnames van 10%, 20% of 40% in 2024, waarbij een indicatie is gegeven van de toekomstige trend over de komende 12 jaar met een continuering van de huidige trend (gesloten lijn) of de soort specifieke groeipotentieel (gestippelde lijn). De vlakken geven de bandbreedte weer waarbinnen de toekomstige trend waarschijnlijk valt. De donkerrode lijn geeft de trend weer tot en met 2023 en de theoretische voortzetting van de huidige trend (op basis van 2017-23).

Figuur 10. De trendindicatie voor de Houtduif als niet-broedvogel voor elk van de 3 scenario's met eenmalige afnames van 10%, 20% of 40% in 2024, waarbij een indicatie is gegeven van de toekomstige trend over de komende 12 jaar met een continuering van de huidige trend (gesloten lijn) of de soort specifieke groeipotentieel (gestippelde lijn). De vlakken geven de bandbreedte weer waarbinnen de toekomstige trend waarschijnlijk valt. De donkerrode lijn geeft de trend weer tot en met 2023 en de theoretische voortzetting van de huidige trend tot en met 2036 (op basis van 2017-23).

8 Conclusie

HPAI kan leiden tot omvangrijke sterftegolven binnen vogelpopulaties, wat negatieve consequenties kan hebben voor de SvI van soorten. De in dit rapport behandelde vogelsoorten, Wilde Eend, Fazant en Houtduif, bevinden zich zowel als broedvogel als niet-broedvogel reeds in een matig tot zeer ongunstige SvI. Hoewel een eenmalige toename in sterfte als gevolg van HPAI potentieel een negatief effect kan hebben, blijkt uit de uitgevoerde scenarioanalyses dat additionele sterfte in geen van de onderzochte gevallen leidt tot een gewijzigde beoordeling van de SvI voor deze soorten. Oftewel, de soorten blijven in dezelfde categorie als waar ze al in zitten. Voor de populaties die zich reeds in een zeer ongunstige SvI bevinden, is dat ook logisch. Dat is immers al de uiterste categorie.

De impact van vogelgriep op de overleving van de onderzochte soorten is momenteel niet eenduidig vast te stellen. HPAI-infecties zijn incidenteel vastgesteld bij Houtduif en in hogere mate bij Wilde Eend, zonder dat dit heeft geresulteerd in aantoonbaar verhoogde sterftecijfers binnen deze soorten. Hierbij dient in aanmerking te worden genomen dat veel van de bestaande systemen voor het melden van dode vogels niet zijn opgezet om de mate van vogelsterfte te kwantificeren en dat subtiele vormen van oversterfte gemist kunnen worden.

Bij de Wilde Eend lijkt de populatiegrootte bij een sterfte van 40%, met name voor de broedpopulatie, aanzienlijk af te nemen en lijkt de trend negatiever te worden dan de huidige trend tot 2023 (de lichtblauwe stippellijn valt in de trend bij vergelijking tot de huidige trend, figuur 6). Indien HPAI op korte termijn dergelijke sterftepercentages veroorzaakt, wat niet onrealistisch is (zie bijvoorbeeld Grote Stern of Jan-van-Gent in Slaterus *et al.* (2024)), kan dit met name voor de broedvogelpopulatie van de Wilde Eend resulteren in een sterke afname van de populatieomvang. Echter, de sterfte hoeft niet te leiden tot een verandering in de SvI gezien de breedte van het minimale en maximale herstelvermogen van de populatie. De invloed van jacht lijkt op het eerste gezicht aanzienlijk, maar eerdere studies in Nederland wijzen op de sterk negatieve invloed van de lage kuikenoverleving op de huidige populatietrend van de Wilde Eend en de relatief beperkte invloed van jachtdruk op de populatietrend (Schekkerman *et al.* 2016, Wieggers *et al.* 2022, van den Bremer *et al.* 2026).

Voor de Houtduif als niet-broedvogel resulteert een sterftetoename in de doorgerekende scenario's, uitgaande van een eenmalige sterfte van 10%, 20% of 40%, tot een populatiegrootte welke substantieel (meer dan 50%) onder het niveau ligt dat vereist is voor een gunstige SvI voor niet-broedvogelpopulaties. Structurele sterfte als gevolg van jacht kan een negatief effect hebben op de populatiegroei van de Houtduif op basis van gemiddelde demografische gegevens (van Irsel *et al.* 2025). Echter lijken de huidige onttrekkingscijfers binnen de marge te vallen van de maximale jaarlijkse onttrekking zonder negatieve gevolgen voor de populatiegroei. Hierbij moet de kanttekening geplaatst worden dat de onttrekkingscijfers voor jacht en schadebestrijding een minimum aantal is (Goutbeek *et al.* 2026).

Voor Houtduif en Fazant als broedvogels lijkt de impact van een eenmalige sterftegolf beperkter. Beide populaties vertonen een licht positieve trend (minder dan 2% jaarlijkse groei), hetgeen erop duidt dat herstel na een dergelijke met additionele sterfte aannemelijk is. Ook voor de niet-broedvogelpopulatie van de Houtduif valt herstel na een eenmalige sterftegolf binnen de bandbreedte van de mogelijkheden gegeven het herstelpotentieel van de populatie. Echter, de grootte van de herstelpotentie is onzeker gegeven de afname van

geschikt leefgebied waardoor de maximale herstelpotentie mogelijk niet haalbaar is (Sovon 2022). Hoewel de jachtcijfers van de Fauna Beheer Eenheden aanzienlijk zijn ten opzichte van de broedvogelpopulatie lijkt het effect op de populatietrend beperkt (jaarlijkse afname van <5% per jaar over de laatste 12 jaar). Voor de Fazant geldt dat jacht niet de voornaamste reden voor de afname van de populatie is, maar dat jongenoverleving door afname van geschikt broedhabitat en voldoende insecten een grotere rol speelt (Sovon Vogelonderzoek Nederland 2022, Sovon Vogelonderzoek Nederland 2023). Hierdoor is het aannemelijk dat jacht een vergelijkbaar effect heeft op de Fazant populatie als voor de Wilde Eend.

Concluderend kan worden gesteld dat additionele sterfte door vogelgriep negatieve gevolgen heeft voor de populatiegroottes van de onderzochte vogelsoorten en leidt aanvullende sterfte van 40% mogelijk voor de broedpopulatie van de Wilde Eend voor een verslechtering van de huidige Svl van matig ongunstig naar zeer ongunstig. Voor de andere soortpopulaties lijken de scenario's niet te leiden tot een verandering van de Svl, deze zullen naar verwachting in de huidige categorie blijven. Echter, het beperken van jacht tijdens een vogelgriepuitbraak kan zorgen dat het populatieherstel dichter bij de maximale herstelpotentie komt te liggen van de populaties. Tegen deze achtergrond ligt het voor de hand dat het tijdelijk beperken of opschorten van additionele sterftebronnen, zoals jacht, tijdens uitbraken van vogelgriep kan bijdragen aan het voorkomen van verdere vertraging van herstel, ook al leidt deze maatregel op zichzelf niet direct tot een verbetering van de Svl.

Literatuur

Bird J.P., Martin R., Akçakaya R., Gilroy J., Burfield I., Garnett S., Symes A., Taylor J., Sekercioglu C. & Butchart S. 2000. Generation lengths of the world's birds and their implications for extinction risk. *Conservation Biology* 34: 1252-1261. <https://doi.org/10.1111/cobi.13486>

Boele A., Vergeer J.W., van Bruggen J., Goffin B., Koffijberg K., van Oostveen C., Schoppers J. & Jansen D. 2025. Broedvogels in Nederland in 2024. Sovon-rapport 2025/47. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Caliendo V., Kleyheeg E., Beerens N., Camphuysen K.C.J., Cazemier R., Elbers A.R.W., Fouchier R.A. M., Kelder L., Kuiken T., Leopold M., Slaterus R., Spierenburg M.A.H., van der Jeugd H., Verdaat H. & Rijks J.M. 2024. Effect of 2020-21 and 2021-22 Highly Pathogenic Avian Influenza H5 Epidemics on Wild Birds, the Netherlands. *Emerging Infectious Diseases* 30: 50-57. <https://doi.org/10.3201/eid3001.230970>

Caliendo V., Bellido Martin B., Fouchier R.A.M., Verdaat H., Engelsma M., Beerens N. & Slaterus R. 2025. Highly Pathogenic Avian Influenza Contributes to the Population Decline of the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) in The Netherlands. *Viruses* 17:24. <https://doi.org/10.3390/v17010024>

van Dijk J.G.B. 2014. *Pathogen dynamics in a partial migrant: interactions between Mallards (*Anas platyrhynchos*) and avian influenza viruses*. PhD thesis. Universiteit Utrecht, Utrecht.

Elbers A.R.W., Fabri T., de Vries T.S., de Wit J.J., Pijpers A. & Koch G. 2004. The highly pathogenic avian influenza A (H7N7) virus epidemic in The Netherlands in 2003 – lessons learned from the first five outbreaks. *Avian Diseases* 48: 691-705. <https://doi.org/10.1637/7149>

Goutbeek A., Foppen, R., Hornman, M., Kampichler, C., Sierdsema, H., van Winden E. & Zoetebier D. 2025. Vogelrichtlijnrapportage 2019-2024 van Nederland status en trends van soorten . Sovon-rapport 2025/76. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hornman M., Koffijberg K., van Oostveen C., van Winden E., Louwe Kooijmans J., Kleefstra R., Slaterus R. & Brandenburg K. 2025. Watervogels in Nederland in 2023/2024. Sovon rapport 2025/97, RWS-rapport BM 25.30. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Kleyheeg E., Slaterus R., Bodewes R., Rijks J.M., Spierenburg M., Beerens N., Kelder L., Poen M.J., Stegeman J. A., Fouchier R.A.M., Kuiken T. & van der Jeugd H.P. 2017. Deaths among wild birds during Highly Pathogenic Avian Influenza A(H5N8) virus outbreak, the Netherlands. *Emerging Infectious Diseases* 23: 2050-2054. <https://doi.org/10.3201/eid2312.171086>

Reinartz R., Slaterus R., Foppen R. & Stahl J. 2024. Update of the target list of wild bird species for passive surveillance of H5 HPAI viruses in the EU. *EFSA supporting publication* 21(4):8807E. <http://doi.org/10.2903/sp.efsa.2024.EN-8807>

Rijks J.M., Leopold M.F., Kühn S., in 't Veld R., Schenk F., Brenninkmeijer A., Lilipaly S.J., Ballmann M.Z., Kelder L., de Jong J.W., Courtens W., Slaterus R., Kleyheeg E., Vreman S., Kik M.J.L., Gröne A., Fouchier R.A.M., Engelsma M., de Jong M.C.M., Kuiken T. & Beerens N. 2022. HPAI H5N1 in Sandwich Terns, The Netherlands 2022. *Emerging Infectious Diseases* 28: 2538-2542. <https://doi.org/10.3201/eid2812.221292>

Schekkerman H., Van den Bremer L., Van der Jeugd H. & Van Turnhout C. 2016. Demografische achtergronden van populatietrends van Wilde Eend en Krakeend in Nederland. *Limosa* 89: 130-137.

Slaterus R., Schekkerman H., Kleyheeg E., Sierdsema H. & Foppen R. 2022. Impact van hoogpathogene aviaire influenza op vogelpopulaties in Nederland. Sovon-rapport 2022/90. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Slaterus R., Bresser S. & Brinkman C. 2024. Hoogpathogene aviaire influenza als bedreiging voor vogelpopulaties in Nederland. Sovon-rapport 2024/19. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. *Vogelatlas van Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering*. Tweede Druk, Kosmos Uitgevers. Utrecht/Antwerpen.

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2022. Staat van instandhouding van de vogelsoorten op de wildlijst. Sovon-rapport 2022/22. Sovon Vogelonderzoek Nederland Nijmegen.

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2023. Kerninformatie jachtsoorten per provincie. Sovon-notitienummer 2022.130d. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vogel R., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Inschatting van het haalbare populatieherstel in 2023-2050 van vogelsoorten met een ongunstige staat van instandhouding. Sovon-rapport 2024/49. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van den Bremer L., van Kleunen A., Reinartz R. & Foppen R. 2026. Soortendocumenten voor acht vogelsoorten ten behoeve van bescherming en herstel. Sovon-rapport 2025/111. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Irsel J., van Kleunen A. & Schekkerman H. 2025. Kan de staat van instandhouding van Houtduif in Noord-Holland worden gewaarborgd bij schadebestrijding door afschot? Sovon-rapport 2025/52. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Wieggers J.N., Jongejans E., van Turnhout C.A.M., van den Bremer L., van der Jeugd H. & Kleyheeg E. 2022 Integrated population modeling identifies low duckling survival as a key driver of decline in a European population of the Mallard. *Ornithological Applications* 124: 3 (2), duac020, <https://doi.org/10.1093/ornithapp/duac020>

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
024 7 410 410

info@sovon.nl
www.sovon.nl

Sovon Vogelonderzoek Nederland werkt met een ISO 9001 gecertificeerd kwaliteitsmanagementsysteem, gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Dit rapport is met uiterste zorg door Sovon (en eventuele andere partijen) opgesteld. Sovon aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van gegevens van dit onderzoek.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon en/of opdrachtgever.